

Η ελληνική πλευρά της Αιθιοπίας

ΕΛΕΝΗ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 15-1-19.

Παιδιά σε σχολική εορτή στην Αντίς Αμπέμπα για την 25η Μαρτίου. Η ελληνική κοινότητα κρατάει τις παραδόσεις με ευλάβεια.

ΑΙΘΙΟΠΙΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΗ. Είναι 10 το πρωί της Κυριακής 16 Δεκεμβρίου. Στον Άγιο Φρουμέντιο, στην ελληνική ορθόδοξη εκκλησία της Αντίς Αμπέμπα, ο κόσμος στα στασίδια λιγοστός. Μερικοί Έλληνες που έχουν βρεθεί στην αιθιοπική πρωτεύουσα προσωρινά, αλλά και λίγα παιδιά Αιθίοπες ελληνικής καταγωγής.

Στο Πάτερ ημών ο πατήρ Χρυσόστομος κάνει ένα ελαφρύ νεύμα και τα παιδιά έρχονται και στέκονται όλα μπροστά του δίπλα σε μία ελληνική σημαία. Μερικά λένε κάποιες λέξεις του Πάτερ ημών στα ελληνικά, ενώ όταν το λέει στα αιθιοπικά τότε όλα μαζί επαναλαμβάνουν την προσευχή μαζί του.

Ο άγιος από τον οποίο δόθηκε το όνομα της ελληνικής εκκλησίας ήταν αυτός που έφερε τον χριστιανισμό στην Αιθιοπία γύρω στο 320 μ.Χ. Και ίσως χωρίς να το γνωρίζει, ο ελληνικής και φοινικής καταγωγής έμπορος έβαλε τότε τα πιο ισχυρά θεμέλια για μία δυνατή σχέση ανάμεσα σε δύο τόσο διαφορετικές χώρες που αντέχει επί περίπου 16 αιώνες. Η Αιθιοπία σήμερα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη αφρικανική χώρα που πάνω από το 60% του πληθυσμού της είναι χριστιανοί, με τη συντριπτική πλειονότητα να ανήκει στην Κοπτική Ορθόδοξη Εκκλησία.

Η λειτουργία τελειώνει και μερικοί μαζεύονται σε μια αίθουσα που βρίσκεται στο προαύλιο να πιουν τον καφέ τους και να πουν τα νέα της εβδομάδας. Άνθρωποι που μιλάνε άπταιστα ελληνικά, και μοιάζουν τελείως διαφορετικοί από τους Έλληνες που έχουμε συνηθίσει, είναι γύρω μου.

Αποψη του σχολείου, στο αγγλικό τμήμα του οποίου φοιτούν 1.150 παιδιά, τα οποία εισάγονται σε αμερικανικά πανεπιστήμια.

Ο Γαβριήλ

«Ο ένας μου παππούς είναι από την Καλαμάτα και άλλος από την Κύπρο και εγώ έχω γεννηθεί εδώ», μου λέει ο Γαβριήλ Διαμανέας, που δύσκολα θα καταλάβαινα ότι είναι Έλληνας αν δεν τον άκουγα να μιλάει άπταιστα ελληνικά. «Νιώθω πιο Έλληνας από Αιθίοπας», μου λέει και αυτό γιατί ο ίδιος, όπως και οι περισσότεροι Έλληνες της Αιθιοπίας, είχε την τύχη να τελειώσει το ελληνικό σχολείο στην Αντίς Αμπέμπα, και μερικοί από αυτούς να έχουν δώσει Πανελλαδικές και να έχουν καταλήξει να σπουδάσουν και στην Ελλάδα.

Και το γεγονός ότι υπάρχει το ελληνικό σχολείο στο οποίο μπορούν και φοιτούν ακόμα και σήμερα 46 ελληνόπουλα αιθιοπικής καταγωγής είναι ο λόγος που οι πλέον λιγοστοί Έλληνες Αιθίοπες μπορούν να πουν αυτό που λέει ο Γαβριήλ –ότι νιώθουν πιο Έλληνες από ό,τι Αιθίοπες– είναι σε μεγάλο βαθμό κατόρθωμα του Δημήτρη Συκά.

«Το Διαμάντειο Νηπιαγωγείο, που έφτιαξε ο Διαμάντας». Όλα τα τμήματα του σχολείου υπάρχουν χάρις σε δωρεές επιχειρηματιών.

Τον 89χρονο κ. Συκά τον γνωρίζουμε και αυτόν στο προαύλιο της εκκλησίας. «Πρέπει να έρθετε στο σχολείο μας», μου λέει. Είναι ιδιαίτερα περιποιημένος, φοράει ένα καρό σακάκι με ασορτί γραβάτα, κολλαριστό πουκάμισο, κοκάλινα γυαλιά και έχει ένα λευκό μουστάκι. Αν δεν μου είχε πει την ηλικία του, δύσκολα θα την είχα μαντέψει καθώς είναι γεμάτος ενέργεια. Πριν προλάβω να προβάλω οποιαδήποτε αντίσταση βρίσκομαι μέσα στο αυτοκίνητό του στον δρόμο για το σχολείο. «Greek community school», λέει η ταμπέλα με την ελληνική και αιθιοπική σημαία στην είσοδο σε ένα σχολείο που θεωρείται από τα καλύτερα της χώρας.

«Ορίστε, από εδώ είναι η Ζέκειος δημοτική, που την έφτιαξε ο Ζέκος, η Μίχειος για γυμνάσιο και λύκειο, η Καλογεροπούλειος Σχολή που έφτιαξε ο Καλογερόπουλος και το Διαμάντειο Νηπιαγωγείο, που έφτιαξε ο Διαμάντας», μου λέει ο κ. Συκάς καθώς με ξεναγεί σε ένα σχολείο το οποίο υπάρχει εξαιτίας των δωρεών που έκαναν οι Έλληνες επιχειρηματίες της Αιθιοπίας και που δεν έχει να ζηλέψει πολλά από άλλα ιδιωτικά της περιοχής.

Το πραξικόπημα του 1974

Μέχρι τη δεκαετία του 1970 και πριν από τη στρατιωτική κομμουνιστική χούντα που καθαίρεσε τον Αιθίοπα αυτοκράτορα Χαϊλέ Σελασιέ, το σχολείο φιλοξενούσε περίπου 460 Έλληνες μαθητές. Η ελληνική κοινότητα αριθμούσε πάνω από 6.000 μέλη, ενώ οι περισσότεροι από τους Έλληνες είχαν επιτυχημένες επιχειρήσεις. Έλληνες ήταν συνήθως και οι σύμβουλοι στο παλάτι από την εποχή του Μενελίκ Β΄ στο τέλος του 19ου αιώνα μέχρι τον Χαϊλέ Σελασιέ. Όμως το 1974 έγινε πραξικόπημα και την εξουσία πήραν κομμουνιστές στρατιωτικοί, καταργώντας τον θεσμό της κληρονομικής μοναρχίας, εκτελώντας και φυλακίζοντας χιλιάδες χωρίς δίκη, ενώ οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις εθνικοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα οι Έλληνες της

Το πραξικόπημα του 1974

Μέχρι τη δεκαετία του 1970 και πριν από τη στρατιωτική κομμουνιστική χούντα που καθαίρεσε τον Αιθίοπα αυτοκράτορα Χαϊλέ Σελασιέ, το σχολείο φιλοξενούσε περίπου 460 Έλληνες μαθητές. Η ελληνική κοινότητα αριθμούσε πάνω από 6.000 μέλη, ενώ οι περισσότεροι από τους Έλληνες είχαν επιτυχημένες επιχειρήσεις. Έλληνες ήταν συνήθως και οι σύμβουλοι στο παλάτι από την εποχή του Μενελίκ Β΄ στο τέλος του 19ου αιώνα μέχρι τον Χαϊλέ Σελασιέ. Ομως το 1974 έγινε πραξικόπημα και την εξουσία πήραν κομμουνιστές στρατιωτικοί, καταργώντας τον θεσμό της κληρονομικής μοναρχίας, εκτελώντας και φυλακίζοντας χιλιάδες χωρίς δίκη, ενώ οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις εθνικοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα οι Έλληνες της Αιθιοπίας υπό καθεστώς τρόμου να φύγουν, στη συντριπτική τους πλειονότητα, από τη χώρα χάνοντας περιουσίες ζωής.

Ο κ. Δημήτρης Συκάς (αριστερά) με τον κ. Βασίλη Σιμάτο, δύο από τα πιο δραστήρια μέλη της ελληνικής κοινότητας της Αιθιοπίας.

«Όταν έφυγαν δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα» λέει ο κ. Συκάς, ο οποίος έχει αναλάβει τη διεύθυνση του ελληνικού σχολείου από το 1964, όταν έσφυζε από ζωή. «Χαιρόσουν να τα βλέπεις τότε τόσα παιδιά και εμείς ποτέ δεν ξεχωρίζαμε τα παιδιά που έρχονται από μεικτούς γάμους, για εμάς ήταν και είναι όλα ελληνόπουλα».

Η κομμένη βοήθεια

Το 1985 ο κ. Συκάς καταλαβαίνει ότι με την αλλαγή του καθεστώτος και τη συνεχή μείωση των μαθητών τα σχολεία θα κλείσουν. Το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών είχε σταματήσει να στέλνει βοήθεια το ίδιο, όπως και το υπουργείο Παιδείας, οπότε το σχολείο δεν είχε πόρους για να συντηρηθεί. Τότε σκέφτηκε ο κ. Συκάς να μετατρέψει το σχολείο σε δίγλωσσο και με τη βοήθεια του τότε Έλληνα πρέσβη το σχολείο αποκτάει και αγγλικό τμήμα. Από 60 παιδιά που άρχισαν να φοιτούν στο αγγλικό τμήμα τότε, σήμερα έχουν φθάσει τα 1.150. Και με το αγγλικό τμήμα στο οποίο διδάσκεται το σύστημα του Cambridge, τα παιδιά μπαίνουν σε αμερικανικά πανεπιστήμια, ενώ οι εγκαταστάσεις πλέον έχουν αίθουσα

για υπολογιστές, γήπεδο ποδοσφαίρου, θέατρο και βιβλιοθήκη, με αποτέλεσμα το ελληνικό σχολείο να είναι πλέον από τα καλύτερα ιδιωτικά σχολεία της χώρας. Με τα δίδακτρα από το αγγλικό τμήμα η ελληνική κοινότητα έχει καταφέρει να συντηρήσει το ελληνικό τμήμα, και τα 46 παιδιά όχι μόνο φοιτούν αλλά και ζουν στο οικοτροφείο απολύτως δωρεάν, ενώ πολλοί από τους εκπαιδευτικούς είναι από την Ελλάδα.

«Greek community school», λέει η ταμπέλα, με την ελληνική και αιθιοπική σημαία στην είσοδο, σε ένα σχολείο που θεωρείται από τα καλύτερα της χώρας.

Συγχρόνως ακόμα και τα παιδιά στο αγγλικό τμήμα κάνουν υποχρεωτικά μία ώρα ελληνικών την εβδομάδα, με αποτέλεσμα να μπαίνουμε σε τάξεις και μικροί Αιθίοπες να μας λένε «καλημέρα», «γεια σου», «τι κάνεις» και άλλες βασικές ελληνικές λέξεις.

Μια γενιά που λιγοστεύει, αλλά δεν χάνει το κουράγιο της

Καθώς περπατάμε στο σχολείο, ο κ. Συκάς αναγνωρίζει τα παιδιά και μου τα συστήνει. «Σοφία, έλα εδώ», λέει σε μια νεαρή μαθήτρια λυκείου που κάθεται με τις φίλες της. «Από εδώ η Σοφία Φανούρη, είναι η ανιψιά του προέδρου του Νοτίου Σουδάν», μου λέει με περηφάνια και μου εξηγεί ότι η γυναίκα του προέδρου του Ν. Σουδάν είναι αδελφή του πατέρα της και κατάγεται από τη Μυτιλήνη, ενώ ο πατέρας της είναι ναύαρχος στο Σουδάν. «Θα δώσω Πανελλήνιες αλλά δεν έχω αποφασίσει ακόμα τη δέσμη», μου λέει η Σοφία. «Σκοπός μου είναι να σπουδάσω στην Ελλάδα», τονίζει, αν και δεν έχει επισκεφθεί ποτέ τη χώρα μας. Το 2018 τρία παιδιά πέρασαν στα ελληνικά πανεπιστήμια, δύο κοπέλες Ψυχολογία στην Αθήνα και ένας Γεωπονική στη Θεσσαλονίκη. «Ο ελληνισμός δυστυχώς δεν ανανεώνεται εδώ, οι παλιοί γέρασαν, τα παιδιά τους μεγάλωσαν, νομοτελειακά σε 4-5 χρόνια θα κλείσουμε», λέει ο διευθυντής του ελληνικού σχολείου Γιώργος Κατοπόδης, που βρίσκεται στην Αιθιοπία τα τελευταία περίπου 30 χρόνια. Του χρόνου δεν θα ξεκινήσει η πρώτη γυμνασίου καθώς δεν θα υπάρχει μαθητής να φοιτήσει.

Και καθώς οι Έλληνες έχασαν την περιουσία τους από το 1974, πλέον πολλοί από αυτούς που παρέμειναν στη χώρα σήμερα αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Οι ομογενείς που είναι άποροι επιδοτούνται από την κοινότητα, «όχι μόνο επίδομα, αλλά και ιατροφαρμακευτική - νοσοκομειακή περίθαλψη», μας λέει με περηφάνια ο κ. Συκάς και μας δείχνει μια λίστα με τις 85 οικογένειες που συντηρούνται κάθε μήνα από τα έσοδα του αγγλικού τμήματος του σχολείου.

Ο πατήρ Χρυσόστομος και δύο παπαδάκια στον Άγιο Φρουμέντιο, την ελληνική ορθόδοξη εκκλησία της Αντίς Αμπέμπα.

Δίπλα στον κ. Συκά βρίσκεται τα τελευταία 40 χρόνια ο Βασίλης Σιμάτος. Είναι φίλοι από όταν τα παιδιά τους πήγαιναν σχολείο μαζί. Και αυτός κοντά στα 90, γεννημένος στην Τζίμα της Νοτιοδυτικής Αιθιοπίας, από μητέρα από την Αιθιοπία και πατέρα Κεφαλονίτη. Ο ίδιος τα τελευταία χρόνια είχε μετακομίσει στην Αμερική όπου ζουν τα παιδιά του, μέχρι που πριν από τέσσερα χρόνια του τηλεφώνησε ο Συκάς: «Βασίλη, έχουμε εκλογές στην ελληνική κοινότητα και σε χρειαζόμαστε». Δεν χρειάστηκε παραπάνω ο κ. Σιμάτος για να πάρει το αεροπλάνο και να βρεθεί πίσω στην Αντίς Αμπέμπα. Στις εκλογές βγήκε πρόεδρος της κοινότητας ο κ. Συκάς και αντιπρόεδρος ο κ. Σιμάτος. «Εδώ είναι το σπίτι μου, εδώ ανήκω», μας λέει, καθώς αποφάσισε να μην επιστρέψει στα παιδιά του αλλά να μείνει στην Αιθιοπία για να προσφέρει ό,τι μπορεί στην ελληνική κοινότητα. «Νιώθω πιο Έλληνας και από τους Έλληνες της Ελλάδας».

Το κτίριο, το οποίο έχει κατασκευαστεί με χρήματα της ίδιας της κοινότητας και όχι από δωρεά κάποιου ευεργέτη, το διακοσμούν κολόνες αρχαιοελληνικής αρχιτεκτονικής ενώ στην είσοδο βρίσκεται κρεμασμένη μια φωτογραφία του Παρθενώνα. «Εδώ θα μας βγάλεις φωτογραφία», μου λέει ο κ. Σιμάτος, και ίσως αυτή η φωτογραφία να είναι και ντοκουμέντο για μια γενιά Ελλήνων της Αιθιοπίας που έταξαν ως σκοπό της ζωής τους τη συνέχιση του ελληνισμού. Μια γενιά που λιγοστεύει αλλά δεν δέχεται την ιδέα ότι θα χαθεί η ελληνική γλώσσα στην Αιθιοπία. Επόμενος στόχος, η δημιουργία ενός πολιτιστικού κέντρου, όπου θα μπορούν να διδάσκονται τα ελληνικά και σε ενηλίκους. «Ξέρεις πόσοι θέλουν να μάθουν ελληνικά;», μου λέει γελώντας ο κ. Συκάς.